

Forfatter: Kidde, Harald

Titel: Udrag fra Jærnet

Citation: Kidde, Harald: "Jærnet", i Kidde, Harald: *Jærnet*, udg. af Knud Bjarne Gjesing ; Thomas Riis , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, isamarbejde med Nyt Dansk Litteraturselskab, cop. 1990, s. 362. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-kidde04ny-shoot-idm140608064479072/facsimile.pdf> (tilgået 04. maj 2024)

Anvendt udgave: Jærnet

Tilblivelsen

Stor er *Jærnet* i anleg og udførelse, men endnu langt større i sin ambition. Romanen er kun tænkt som den første del af en tetralogi, hvis følgende bind skulle hedde *Guldet*, *Iliden* og *Ordet*. »Efter »Jærnet« følger »Guldet«, lyder de sidste ord i *Jærnet*, men det blev ved løftet. Romanen udkom omkring den 13. november 1918, og den 23. november døde Harald Kidde under influenza-epidemien »den spanske syge« efter få dages sygdom, fyrré år gammel.

Harald Kidde fik en ydre tilskyndelse til at skrive *Jærnet*, da han i 1913 fik tildelt Det Ancherske Legat, som pålagde sin modtager et halvt års rejse i udlandet. Egentlig ville han være taget til Italien sammen med sin hustru, forfatteren Astrid Ehtencron-Kidde, men krigen kom i vejen, og i stedet rejste ægteparret til Sverige, hvor de boede på vekslende adresser de følgende år.

I et brev til sin senere biograf Niels Jeppesen den 25. oktober 1914 fremlægger Kidde planen om at skrive en romanserie »i 4 Bind à 500 Sider à 42 Linier Petit«.³ Planen havde dog, som det fæks fremgår af de utrykte breve, eksisteret længe forinden, men nu begyndte et systematisk arbejde med at samle materiale – dels ved selvsyn, dels gennem arkivstudier. På sine rejser rundt i Sverige fandt Kidde, at de »store Brugspatroner og Grubedirektører er lidet tilgængelige: høflige, afmålte, mistroiske Herrer.« Derimod kom han godt ud af det med den jævne befolkning: »Almuen er bedre. Trods eller måske på Grund af deres usle Kår, er de venlige og milde, næsten allesammen.«⁴ (Brev til litteraturhistorikeren Vald. Vedel 1. juni 1913.)

I breve til vennerne omtales værket snart som *Bjættet*, snart som *Døgnet*: »150 År af et fremmed Lands og en fremmed Industris Historie skal omspændes, og dog skal Bogen hedde: »Døgnet«. Jeg har arbejdet, så hver Nerve i mig darrer ved det: i Gruberne, i Ovnene, i Fabrikerne.« (Brev til Chr. Rimestad 20. juni 1913.)

Dertil kom yderligere anspændelsen ved at arbejde under en verdenskrig, hvor det føltes usikkert, som der nogensinde mere vil være en Verden, som vil og kan læse!« (Brev til Rimestad 26. oktober 1914.) I flere breve kommer Kidde ind på berettigelsen af at arbejde som kunstner under en krig. I han var, i modsætning til den almindelige indstilling i Sverige, nærmest fjendtligt stemt over for Tyskland,